

***Jedzenie jako sytuacja edukacyjna i społeczna.* Red. naukowa Barbara Juraś-Krawczyk, Elżbieta Woźnicka. Łódź: Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, 2015, 196 s., ISBN 978-83-7405-630-4**

Myślenie o jedzeniu uruchamia wyobraźnię chyba u większości z nas. Imaginacje dotyczące smaków, zapachów, poczucia pragnienia wręcz pobudzają ślinianki do intensywnej pracy. To tylko niektóre z doznań związanych z myślami o określonych potrawach. Jedzenie jest codzienne i odświeżające, jest elementem naszego życia, wręcz jego nieodłącznym warunkiem.

Niezwykle trafne zdają się słowa Jolanty Brach-Czajny, która pisze: „Gdy powtarzam gesty przypisane mojej codzienności, utrzymuję ją”¹. I dalej: „Okazuje się, że tym, co ludzi łączy, jest zamknięty krąg żywienia, a nie na przykład wątplenie czy myślenie. Ta ekstrawagancka sugestia, że łączy nas jedzenie, ma oczywiście bardzo dalekosiężne konsekwencje. W szczególności tak wyznaczony wspólny mianownik rodzaju ludzkiego nie pozwala dzielić go na tych, którzy są lub nie są racjonalni, na dorosłych lub niedojrzałych, mniej czy bardziej kulturowo sprawnych, kobiety i mężczyzn”².

Ważne to słowa, które życiu codziennemu nadają szczególną wartość, wręcz nobilitują codzienność w sensie edukacyjnym. I to właśnie

¹ J. Brach-Czajna: *Szczeliny istnienia*. Kraków: Wydawnictwo Efka, 2000, s. 120.

² Ibidem.

ta perspektywa zdaje się skupiać głosy osób składające się na publikację *Jedzenie jako sytuacja edukacyjna i społeczna*.

Recenzowana książka składa się z trzynastu tekstów, wzbogaconych wstępem i zakończeniem. Każdy tekst ukazuje inne spojrzenie na problematykę jedzenia, pobudza wyobraźnię, przywołuje wspomnienia czy pogłębia naszą samoświadomość. Monografia o edukacyjnym wymiarze jedzenia przede wszystkim skłania do refleksji nad ogólną kondycją społeczeństwa. Mamy tu zatem zarówno perspektywę edukacyjną, która cechuje głównie dwa otwierające tom teksty Olgi Czerniawskiej (*Jedzenie jako sytuacja edukacyjna, od natury do kultury* oraz *Jedzenie w programach oświaty dorosłych*), artykuł Barbary Juraś-Krawczyk o edukacji medialnej dotyczącej jedzenia (*Edukacja konsumenta w mass mediach*) oraz tekst Tadeusza Szewczyka dotyczący kwestii dydaktyczno-wychowawczych związanych z jedzeniem (*Tożsamość z garnka i z patelni – nieintencjonalne alternatywne wychowanie*).

Z kolei perspektywa historyczna ujmowania problematyki jedzenia, karmienia i spożywania posiłków ukazana została w artykułach: Nelli Stolińskiej-Poborskiej (*Wsparcie dzieci w zakresie dożywiania organizowanego na terenie miasta Łodzi w okresie międzywojennym*), Krystyny Kierkuś-Iwanickiej (*Jedzenie w czasie wojny i okupacji w latach 1939–1945*) oraz Kazimierza Zawadzkiego (*Jedzenie w okresie PRL i w stanie wojennym*).

Kolejna perspektywa związana z problematyką jedzenia i odżywiania, perspektywa instytucjonalna, ukazana została w tekście Mikołaja Gurdały (*Głodnych nakarmić. Instytucjonalne formy prowadzenia dożywiania dla mieszkańców województwa łódzkiego – perspektywa organizacji pozarządowych*). W obszarze instytucjonalnym związanym z jedzeniem swoje miejsce znajduje również niezwykle interesujący artykuł Renaty Szczepanik, dotyczący jedzenia w kontekście doświadczeń osób osadzonych w izolacji więziennej (*Smak i jedzenie w warunkach izolacji więziennej*).

Inną perspektywą oglądu tematyki związanej z jedzeniem i odżywianiem stanowi perspektywa autobiograficzna – wspomnienia smaków z okresu dzieciństwa. Autorką tekstu o takim charakterze jest Monika Sulik (*W poszukiwaniu smaku dzieciństwa w relacjach autobiograficznych – konteksty pedagogiczne*).

W zbiorze niezwykle istotne miejsce zajmują również artykuły ukazujące związek jedzenia z określonym stylem życia. Mowa tu o zdrowym odżywianiu (problematykę zdrowego odżywiania podjęła Elżbieta Woźnicka w tekście *Barier w zdrowym odżywianiu w opinii dorosłych*) i o stylu odżywiania freeganów (pisała o tym w swym tekście *Jedzenie jako demonstrowanie poglądów. O diecie freeganów* Joanna K. Wawrzyniak).

Zbiór uświetniony jest fragmentami tekstów Philippe’a Lejeune’a ukazującymi kulturowe aspekty spożywania pokarmów.

Jak zatem nietrudno dostrzec i jak podkreśla w zakończeniu Olga Czerniawska, „»jedzenie jako sytuacja edukacyjna« to temat rzeka, różnorodny i nie do wyczerpania. Można go rozwijać w rozprawach, szkicach, wspomnieniach i badaniach interdyscyplinarnych. Dlatego jest fascynujący i pobudza do rejestrowania owych sytuacji, wspomnień, zapisków i odczuć” (O. Czerniawska: *Zamiast zakończenia*, s. 194). Zamieszczone w tomie rozprawy stają się z pewnością impulsem do podjęcia własnych poszukiwań i odkryć w tym zakresie, skłaniają do refleksji i stają się inspiracją do uruchomienia własnych perspektyw oglądu dotyczących tej problematyki. Doświadczyłam tego osobiście i życzę czytelnikom recenzowanego tomu tego doświadczenia z całego serca.

Monika Sulik